Levend verlies

Verder na hersenletsel

Colofon

ISBN: 978 94 6365 781 5
1e druk 2025
© 2025, Karin van der Zwan

Uitgeverij Elikser
Ossekop 4
8911 LE Leeuwarden
www.elikser.nl
Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Levend verlies

Verder na hersenletsel

Karin van der Zwan

Elikser
UITGEVERIJ

Volg het spoor dat er is
Zoek niet wat er nooit meer is
Erf de ogen van je kind
Kijk erdoor
Droom een boot in de zon
Geeft ‘m zeilen en wind
Bewaar een steen in je tas
Uit het land waar je sliep
Waar je de wonden opliep
Waar een koninkrijk verging
Haal de parels uit de zee
Geef ze weg
Vecht met alles wat je hebt
Verlies het goed
Wacht dan tot het lichter wordt
Je hebt de tijd
Reis ver, drink wijn, denk na
Lach hard, duik diep, kom terug

Uit ‘Kom terug’ van Spinvis

Voor mijn ouders
en hun levend verlies

Inhoud

DEEL EEN - Thailand 2017 13
1. Hoofdpijn in de nacht 15
2. Vakantie 21
3. Maharaj Nakorn 41
4. De langste dag 45

DEEL TWEE - Nederland 2012 49
1. Twaalf en een AVM 51
2. Spaghetti in je hoofd 55
3. Pijn 58
4. Niet huilen, mam 60
5. Ontslag 63
6. Nazorg 66

DEEL DRIE - Chiang Mai 2017 69
1. Diagnose 71
2. Fatboy Kim 75
3. Rituelen 79
4. Mishandelingspark 82
5. Het Ram 86
6. Sterk 90
7. Het beste ziekenhuis van de wereld 92
8. In de buurt van Ram 95
9. Dokter Jack 99
10. Change body position 102
11. De geest van een dode bokser 106
12. Een tempel voor David 110
13. One foot left, one foot right 129

DEEL VIER - Hoe het was 135
1. Oude ziel, eerste liefde 137
2. Houd de dief 140

3. De Ruiter 144
4. Het moet eerlijker 146
5. Terschelling 148
6. Game, set, match 152
7. D-Day 154
8. Charlie 157
9. Pauperbloemen 161
10. Zuipen en skiën 163

DEEL VIJF - Terug naar Nederland 165
1. Terugreis 167
2. AMC *revisited* 169
3. Bezoek en bloemen 172
4. Piemelfase 175
5. Heliomare 177
6. Slikken en prikkels 179
7. Hersenpijn 181
8. Incidenten 184
9. Teamvergadering 188
10. Willem 191
11. Neuropsychologisch onderzoek 196
12. Soesjes, jonko's en ketamine 199
13. Ik bén rustig 202
14. Zwemmen 205
15. Sinterklaas 207
16. Autonieuw 209
17. Doelen 212

DEEL ZES - Weer thuis en verder 217
1. Behersenletseld 219
2. Fietsen naar Katwijk 220
3. Sientje 224
4. Zorgboerderij 228
5. De zomer na Thailand 230

6. Maaskantje 235
7. De Baltische Staten 241
8. Upstairs/downstairs 245
9. Drie verjaardagen en nadenken over een begrafenis 248
10. Toch bestralen 251
11. Snow World 254
12. Een taaie rakker 257
13. En camino 259

DEEL ZEVEN - Thailand *revisited*, 2025 261
1. De plannen 263
2. De reis down memory lane 266
3. Steve en Mam 283
4. Het medium op herhaling 287
5. Herkansing: zon, zee en strand 292

Nawoord 295

DEEL EEN

Thailand 2017

1. Hoofdpijn in de nacht

31 juli 2017, Chiang Mai, Thailand
Muisstil lopen we door de Loi Kroh-straat terug naar het hotel. De euforie van eerder op de avond – van het eten in de poolbar en de ladyboyshow die een Muay Thai-bokswedstrijd bleek te zijn; een mooi gezicht: de rode konen en stralende ogen van David toen hij met de wereldkampioen een selfie maakte – heeft plaatsgemaakt voor een loodzware stemming. Angst kruipt uit mijn buik omhoog en drukt mijn keel dicht. Het kirren en roepen van de Thaise vrouwen, dat net nog exotisch klonk, kan ik bijna niet verdragen. David loopt snel, met zijn handen in zijn nek. Even ervoor zei hij plotseling dat hij hoofdpijn had. Nog geen paniek, dat komt vaker voor, het komt vast door alle opwinding van de avond. Maar toen zei hij nog iets, en ik voelde mijn hart zakken. 'Het is foute boel, mam, ik heb ook pijn in mijn nek en dat had ik toen ook.' Verder zegt hij zo weinig mogelijk, de pijn neemt hem in beslag. Ik weet dat hij in de loop van de afgelopen jaren goed heeft leren luisteren naar zijn lichaam en vooral naar zijn hoofd. Hoe erg het is, kan hij vrij precies aangeven met een cijfer: een vijf of een zes, of een vijfeenenhalf. Deze hoofdpijn krijgt een acht en straalt uit naar zijn nek; foute boel inderdaad. Ergens ben ik direct doordrongen van de ernst van de situatie, maar het lukt me niet zo snel om te schakelen van het gelukkige vakantiegevoel van vijf minuten geleden naar de beklemming van nu. Niets in mij wil onder ogen zien wat er aan de hand is. Er is een zwarte wolk voor de zon geschoven en ik wacht tot die weer wegschuift. We willen er geen van allen aan.

Peter en ik kijken elkaar aan: moeten we actie ondernemen? Een ambulance bellen? We vragen het aan David; die schudt zijn hoofd, hij wil zo snel mogelijk naar bed met een paar paracetamols. Ik maak mezelf wijs dat hij misschien oververmoeid is en lekker moet slapen, morgen gezond weer op en het vliegtuig in naar Krabi. In het hotel help ik hem naar bed. Gehaast trekt hij zijn broek en shirt uit; zijn onderbroek en sokken houdt hij aan en hij trekt meteen het laken over zijn hoofd. Praten wil hij niet meer.

Wij gaan ook naar bed, maar ik voel me vreselijk. Vrijwel meteen hoor ik de zware, rustige ademhaling van Peter. Ik snap niet dat hij zo snel in slaap kan vallen. Het is helemaal mis. Of zou het toch meevallen? De zwaarte in mijn maag wil niet weg en ik lig met mijn ogen wijd open in het donker te staren. Na ongeveer een halfuur komt Rivka onze kamer binnen. Het gaat niet goed met David, hij is nu ook aan het spugen. Er valt iets met een harde klap op mijn hoofd, maar in plaats van knock-out te gaan sta ik op en kleed me snel aan. Ik negeer de angst die steeds meer ruimte inneemt in mijn lijf en schiet in de actiemodus. Ik ren naar beneden naar de receptie. Die is gesloten. Er is een tentje opgezet in de hal van het hotel en de jongen die nachtdienst heeft, slaapt daarin. Hij slaapt vast en als ik hem eindelijk wakker krijg, blijkt hij heel weinig Engels te spreken. Het duurt even voordat hij snapt dat hij een ambulance moet bellen en hij loopt slaperig naar de telefoon. Ik ga weer terug naar boven, waar David overgeeft in een bak die iemand hem heeft gegeven. De ambulance is er redelijk snel, we hebben geen sirenes gehoord. In de kamer staan twee mannen in burgerkleding. Een van hen houdt een plastic plank vast bij wijze van brancard. Ze vragen of David naar beneden kan lopen, we antwoorden van niet en

dan beginnen ze onhandig te rommelen met de plastic plank. David doet zijn best om mee te werken en tegelijkertijd netjes in de bak te spugen. Als hij ligt, gaat er een laken over hem heen. Ze vinden hem te zwaar en we worden verzocht mee te helpen. Met zijn allen dragen we hem de trappen af naar de ambulance. Buiten staat een bestelbusje te wachten. Het lijkt niet op een ambulance, maar aan boord zien we wel wat medische hulpmiddelen. Ik wil niet mee en zeg dat ik bij de andere kinderen blijf. Ik durf niet, denk dat ik het niet aankan, wil me verstoppen in een hol en er pas uitkomen als alles weer goed is. Rivka stuurt me met Peter en David mee. 'Ga nou maar, anders krijg je er spijt van, wij redden ons wel.' Peter wil ook graag dat ik meega. Vooruit dan maar, naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis graag. Al na vijf minuten zijn we er. We worden opgewacht door een vrouw in een wit uniform met een mondkapje, die als eerste naar onze paspoortnummers vraagt. Verbouwereerd kijken we haar aan, vertellen dat we geen paspoortnummers paraat hebben, we hebben nu hulp nodig, onze zoon heeft een hersenbloeding, een AVM[1] waarvan een vaatje is geknapt, een *brain bleeding*, er moet met grote spoed een hersenscan gemaakt worden. Ze kijkt ons niet-begrijpend aan en herhaalt haar vraag. Als we om ons heen kijken zijn we er niet gerust op, het ziet er helemaal niet uit als een ziekenhuis, meer als een geïmproviseerde dokterspost. En niemand spreekt Engels. David is intussen van de plastic plank overgeheveld op een rijdende brancard en ligt zachtjes te kreunen met het laken over zijn hoofd. Peter vraagt waar het academische ziekenhuis is. Geen reactie. Hij slaat aan het googlen op zoek naar een ziekenhuis met een neurochirurgische afdeling en is er al snel achter dat

1 Arterioveneuze malformatie: een kluwen van vaten in het hoofd, die is ontstaan omdat er sprake is van een abnormale directe verbinding tussen een of meer slagaders en meestal meerdere afvoerende aders.

we op de verkeerde plek zijn. Hij laat het goede adres zien aan de chauffeurs van het busje en ze lijken het te begrijpen. Ze hijsen David weer op de plastic plank het busje in en we gaan op weg naar het echte ziekenhuis. Deze rit duurt aanmerkelijk langer en David geeft nu bijna non-stop over. De man die niet achter het stuur zit, kijkt er zorgelijk naar en gebaart dat we zijn busje niet vies moeten maken. Tussen het braken door verontschuldigt David zich voor de overlast.

Aangekomen in het Maharaj Nakorn Universiteitsziekenhuis worden we afgezet bij de eerste hulp. Ook hier gaat de eerste vraag over onze paspoortnummers. We negeren het en maken stennis, er moet NU een dokter komen. Ook hier spreekt men nauwelijks Engels. Ik heb het gevoel door een zwembad met stroop te bewegen. Niemand schijnt de ernst van de situatie te begrijpen, en men staat naar David te kijken alsof ze te maken hebben met de zoveelste toerist die te veel gezopen heeft en zijn overbezorgde ouders. Eindelijk komen er twee artsen, waarvan de vrouw redelijk Engels spreekt. De ander, een man, begint via de vrouw allerlei vragen te stellen, maar het gaat me niet snel genoeg en ik roep dat er sprake is van een brain bleeding door een AVM en dat er snel een scan gemaakt moet worden. De vrouwelijke arts reageert op 'AVM' en begint rap in het Thais te ratelen met de man. Intussen zie ik David, die tussen ons in ligt op een brancard, onrustig worden. Hij vraagt waar zijn portemonnee is, want die lag hier net nog, en hij zegt iets over een vriend, en wat die daar achter in de tuin doet. 'Hij begint te hallucineren!' roep ik tegen de twee artsen. De man vraagt kalm wat ik precies onder hallucineren versta. Terwijl ik uitleg dat David dingen ziet die er niet zijn en verward is, gaat die op handen en knieën op de brancard zitten en zegt dat hij moet poepen, hij draait weer

terug, grijpt naar zijn kruis en ik zie dat hij in zijn broek plast. Hij valt weer terug op de brancard. Ik heb mijn vingers op zijn pols en voel zijn polsslag steeds trager en vager worden. Beelden van patiënten en huisdieren die ik heb zien overlijden en die vlak daarvoor hun ontlasting laten lopen, komen op. Hij gaat dood, denk ik, en tegelijkertijd zie ik zijn ogen wegdraaien, zijn armen worden slap en vallen neer. Ik voel geen polsslag meer. Ik moet afscheid nemen, denk ik, en ik zeg huilend: 'Dag lieverd.' Iets anders kan ik niet bedenken.

Door een soort mist hoor ik mezelf roepen dat ik geen pols meer voel, dat hij doodgaat en dat er iemand iets moet doen. Waarom doet niemand iets? Laten ze hem gewoon doodgaan? Blijkbaar ben ik overstuur, want ik word met zachte hand weggeleid naar de wachtkamer om te kalmeren. Ik zie nog net hoe ze David wegrijden naar een hoek van de ruimte, achter een gordijn. Een van de verpleegkundigen duwt een formulier onder mijn neus dat ik moet tekenen om toestemming te geven voor levensreddende handelingen. Verdoofd zet ik mijn handtekening.

In de wachtkamer is één stoel bezet, door een man die wezenloos voor zich uit staart. Ik ga zitten en buig me zo ver mogelijk voorover. Ik hoor iemand kermen, dat ben ik zelf. Ik wil dat de grond in de wachtkamer opengaat en dat ik kan verdwijnen, weg uit deze nachtmerrie. Dit kan niet gebeuren, dit is een grote vergissing. Met mijn hoofd zo dicht mogelijk bij de grond en mijn armen om mijn lichaam blijf ik een hele poos zitten en probeer niet na te denken, niet te bevatten wat er zojuist is gebeurd.
Peter hurkt bij me neer en we houden elkaar vast. Vanuit zijn positie kan hij net om een hoekje kijken, naar het gor-

dijn waarachter ze met David zijn verdwenen. Het duurt een eeuwigheid en dan hoor ik hem fluisteren: ‘Het is gebeurd, volgens mij.’ We knijpen elkaar zowat fijn. De artsen komen achter het gordijn vandaan en met een strak gezicht trekken ze hun latex handschoenen uit en gooien die in de afvalbak.